СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 203. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 31-го серпня, 1935. — VOL. XLIII. No. 203. Jersey City, N. J., Saturday, August 31, 1935. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСУЄ ЗАКОН ПРО ФАРМЕРСЬКУ МОРАТОРІЮ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт підписав ухвалений конгресом закон про мораторію на фармерські морґеджі. На основі цього закону здержується виплату цих морґеджів на три роки.

Він теж підписав закон про пенсії для залізничих робітників. На основі цього закону робітники мають діставати на старість пенсії, які мають бути видавані з фонду, на котрий будуть складатися по части податки від залізниць та оплати з робітничих заплат.

Президент ще не підписав закону про оподаткування великих маєтків, що має дати урядови 250 міліонів долярів приходу, закону Ґофія про „Найру" в углевім промислі та резолюції про невтральність у війні.

Президент скоро вибирається на довші вакації до Гайд Парку, а потім у подорож на Тихий океан.

УРЯДОВИ НЕ ВДАЛОСЯ ПРОДАТИ БОНДІВ НА 100 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Справжню сензацію викликав факт, що департамент скарбу не потрафив позичити на федеральну „корпорацію фармерських морґеджів" суми сто міліонів долярів.

Уряд зібрав на цю позичку підписів на загальну суму 85 міліонів долярів.

Тепер уряд старається відкрити секрет своєї невдачі. Дехто винує „ліцитаційний" спосіб продажу урядових бондів, заведений секретарем скарбу Морґентавом. Морґентав каже, що цьому не винувата „ліцитація", а стан грошевого ринку.

ҐЕН. КАПУСТЯНСЬКИЙ ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — Кораблем „Бремен" з лінії Північно-Німецького Лойду приїхав сюди в четвер зполудня Микола Капустянський, генерал генеральної булави, начальник Оперативного Штабу Діючої Армії УНР.

Генерал буде промовляти на Державницькій Маніфестації Української Іміґрації в Ню Йорку.

МІСТО ДУМАЄ БУДУВАТИ ДЕШЕВІ ДОМИ ДЛЯ СВОЇХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Посадник міста Ля Ґвардія почав обробляти плян будови дешевих домів для робітників міста, головно тих, що мають низькі зарібки.

Ці доми мають бути виставлені в ріжних частях міста. Жильці в цих домах мають платити місту як комірне тільки кошти їх будови й удержання.

Міський уряд тепер робить розсліди над тим, яких мешкань робітники потребують.

ВЕТЕРАНИ ХОЧУТЬ ЗАБОРОНИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

РОЧЕСТЕР (Ню Йорк). — На річній конвенції Американського Леґіону стейту Ню Йорк предложено між іншим резолюцію про те, щоби в Америці було заборонено законом голосувати за комуністичну партію.

Інша пропонована резолюція хоче, щоб комуністи не мали права вживати публичних будинків, а ще інша, щоби ветерани в уніформах не ходили на пікети підчас страйків.

Бесідники на конвенції добивалися, щоб ветерани вже більше не продавали по дорогах маків.

ПЛЯНУЮТЬ АЖ ДВІ НОВІ ДЕМОКРАТИЧНІ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Републиканці слідять з великим зацікавленням за заходами двох демократичних груп зорганізувати окремі демократичні партії.

Один такий рух почав Вилієм Рендолф Герст, відомий власник газет, та адвокат Бейнбридж Колбі.

Інший рух іде з боку сенатора Лонґа, що сильно ворогує з президентом Рузвелтом. Помагають йому, як кажуть, губернатор Джорджії Толмидж та губернатор Минесоти Олсон.

Алфред Смит, бувший губернатор стейту Ню Йорк, ще не відповів публично на пропозицію Герста пристати до нової консервативної демократичної партії та стати її лідером. Ґазети розписуються широко про те, як Смит 15 літ тому публично таврував Герста як шкідливого публичного діяча.

ВИКОНАЛИ КАРУ СМЕРТИ.

ОСИНИНҐ (Ню Йорк). — У місцевій стейтовій тюрмі виконано кару смерти на 29-літнім Алфреді Линдсею, котрого засуджено на смерть за те, що вбив двоє людей.

Линдсей, відсиджуючи кару у вязниці, пізнався з Гаролдом Фарнсвортом. По виході з тюрми він став працювати на його фармі в Ковл Спрингз. Тут він у бійці зарубав наперед сокирою Фарнсворта, а потім його жінку. На суді боронився, що він убив Фарнсвортів у самообороні, але судді цьому впрочім не повірили.

МАЛЯРІ ВИЙШЛИ НА СТРАЙК.

Понад 3,000 членів відділу ч. 18. юнії малярів, декораторів і розвішувачів паперу в Брукліні, Ню Йорк, пристали до страйку цих робітників, що добиваються 9 долярів денної заплати за 7 годин праці та признання юнії.

НОВІ СУТИЧКИ НА ТЛІ КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ.

Страйк висилкових урядовців кравецьких жіночих підприємств у Ню Йорку знову зазначився цілою низкою сутичок з поліцією й страйколомами. Сутички звичайно виходили з того, що страйкарі збиралися на масові пікети, які часто приймали вид масових демонстрацій. Поліція пробувала розгаяти їх. Джуліюса Аркера, 21-літнього післанця одного підприємства, пострілено в коліно.

ВЯЗНИЦІ В ПОЛЬЩІ.

Згідно зі статистичними обчисленнями в Польщі є 341 вязниць і 5 виховно-поправчих заведень. Варстати праці мають 116 вязниць. Вязниці мають 146 бібліотек. При кінці минулого року були в польських вязницях 55,895 вязнів. В апеляційній варшавській окрузі були у вязницях 11,495 вязнів, у люблинській 6,356, у віленській 7,467, в познанській 11,235, в катовицькій 2,380, краківській 8,039, у львівській 8,927.

СТРАШНИЙ ЗЛОЧИН БОЖЕВІЛЬНОГО.

В селі Ілинцях, снятинського повіту, трапився такий страшний випадок. 40-літній Микола Вакалюк, пробудившись, побіг до комори, вхопив сокиру і вбив свою жінку Ірину. Опісля побіг до хати сусіда Івана Даниша, якого тяжко зранив у голову, його дружині розторощив рамя. Але на тому ще не кінець. Зверги побіг до чотирох сусідніх хат і тяжко зранив у подібний спосіб мешканців. Після того, вичерпаний зі сил, упав непритомний на землю. Діти ранених батьків повідомили людей і поліцію, яка обезвладнила божевільного. Тяжко ранених віддали до шпиталю у Снятині; тіло вбитої жінки залишили на місці аж до приїзду судово-лікарської комісії.

СВИНЯ ПІД ПЕРИНОЮ.

Львівська поліція арештувала мясарів В. і Д. Лучкевичів та Франца Кранца, які різали потайки свині і телята та прибивали на мясі фальшиві печатки міської різні. При ревізії поліція ствердила, що в арештованих працювали венерично недужі челядники. Мясо незавжди походило від здорових тварин. Одночасно стежна магістратська комісія знайшла теж у різника Ст. Курпеля при вул. Варшавській на Клепарові вбиту свиню під периною на ліжку. Поліція арештувала Курпеля.

СПЕКУЛЯЦІЯ ЗБІЖЖЯМ У СОВЄТАХ.

У Вороніжі арештовано якогось Сондака, що при помочі фальшивих документів забирав у колхозах збіжжя та продавав його спекулянтам. Сондакови вдалося з кільканалцятьох колхозів вивести понад 5,000 сотнарів збіжжя та продати його.

ЗНАЙШЛИ ТІЛО ОСТАННЬОГО БАНДИТА З ШАЙКИ ДИЛИНҐЕРА.

Агенти федерального уряду знайшли тіло Джана Гемилтона, останнього члена шайки Дилинґера. Тіло було поховане коло дороги в Освіґо, Илинойс. Вони догадуються, що він згинув в одній з бійок між цею шайкою й агентами федерального уряду ще минулого року.

ПОЛЕВІ ГРАБІЖНИКИ.

Дня 18 липня досвіта вибрав Сандюк Дмитро Іванів, слуга Єлени Волошин, і жінка Петрова з Ревакївців (Буковина) в поле по жито і застав на ниві своєї ґаздині два вози з кількома людьми, що накладали на ті вози жито. На його замітки і візвання занехати це, злочинці, а то Микола Погрібний з жінкою Марією, Василь Серна, Кузьма і Тодосій Волошин накинулися на Сандюка з лайкою й звалили на землю. Микола Погрібний роздер йому цілу половину лиця залізними зубцями від борони, перервавши нерви вилиць. Сандюк лікується в д-ра Іваніра в Неполоківцях.

ВЕЛИКА АФЕРА ФАЛЬШУВАННЯ ГРОШЕЙ.

Литовська поліція в Ковні викрила велику аферу фальшування грошей. Арештували там 15 фальшивників, що випродукували кількадесять тисяч фальшивих літів. Провідник фальшивників, Йозель Швейц, намагався втекти до Польщі, але литовська гранична сторожа застрілила його на границі.

СЛАБОУМНА ДІВЧИНА ФЕНОМЕНОМ ПАМЯТИ.

Надзвичайна медична поява записана на лондонській клініці. Перед роком приведено сюди дівчину від уродження слабо розвинену. Вона терпіла на істеричні приступи ляку. Лікували її дуже совісно і вона не тільки що подужала, але розвинулась у неї память у неймовірний спосіб. Найтяжчі математичні проблєми розвязувала без труднощів. Цілі сторінки раз прочитаної книжки нала напамять. Лікарі рішили дати тій дівчині на власний кошт відповідну освіту.

ТАЙНА РАДІОСТАЦІЯ В СССР.

Большевики шукають завзято тайної висильної радіостації, яка веде завзяту протибольшевицьку кампанію. В останніх днях заповідач невідомої радіостації починав авдицію словами „Боже, царя храни", опісля виголошував гостру промову проти большевиків, яку кінчив словами: „Ми домагаємося смерти Сталіна і привернення нашої династії". Радіостація що ночі зміняє свою хвилю. Здогадуються, що радіостація є у Манчуку.

СТРАШНА САМОХОДОВА КАТАСТРОФА.

На большевицько - турецькому кордоні дійшло до великої самоходової катастрофи недалеко Портсі. Автобус з 20 пасажирами, між якими були кілька вищих урядовців, зломив барієру і злетів у пропасть з висоти 5 метрів. Згинули 5 осіб; ранених перевезли до турецького шпиталю.

СУСПЕНЗІЯ ТРОХ ЛЬВІВСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ.

Недавно митрополит Шептицький звільнив від урядування трох священиків, а саме: ректора Малої Семинарії, о. Перідона, професора о. Ждана й духовника о. М. Блозовського. Звільнені відкликалися від рішення митрополита до Риму, вслід за цим над усіми завішено суспензію.

РОЗПОРЯДОК ЩОДО ЗБРОЇ НА ВОЛИНІ.

У звязку з пацифікацією Волині ляцька адміністрація видала розпорядок, щоб усі, що мають якусь зброю, знесли її на поліцію до 5 липня.

РІЧНИЙ ДОХІД МІЛЯНСЬКОГО ТЕАТРУ „ЛЯ СКАЛЯ".

Цими днями відбулися загальні збори адміністраційної ради славного на цілий культурний світ театру „Ля Скаля". Підчас зборів подано до загального відома біланс з минулого сезону театру. Виявляється, що минулий сезон замкнув мілянський театр чистим доходом 200 тисяч лір. Це рідкий випадок в історії оперового театру.

АРЕШТУВАЛИ СЕКРЕТАРКУ К. П. (Б) У.

Риська преса повідомляє, що Ґ. П. У. арештувало секретарку Центрального Комітету К. П. (б) У. на совєтській Україні, Марію Левкович, за протибольшевицьку діяльність і нелеґальний продаж партійних леґітимацій не-членам партії та противникам большевицького ладу. Арештована продала коло 2,000 партійних леґітимацій.

ПАННА ВИРАТУВАЛА ПОТОПАЮЧОГО СПОРТОВЦЯ.

На озері Дрисвяти на Віленщині почав потопати 28-літній спортовець, пливак з Варшави, Ґустав Несьоловський. 22-літня Казимира Садовська кинулась як стій у воду в убранні і по пятьох хвилинах витягнула потопаючого на беріг. Штучним віддиханням привернула життя спортовцеви.

ЗЛОВЖИВАННЯ НА 400 МІЛІОНІВ РУБЛІВ.

Большевицька преса пише, що в першім півроці ц. р. викрили в поодиноких большевицьких установах 14,376 ріжних зловживань, які принесли втрати державному скарбови на 400 міліонів рублів. У звязку з цими зловживаннями арештували понад 500 осіб, зпоміж яких 30 засудили на довголітню вязницю.

СПОРТОВЦІ ЗЛОДІЯМИ.

Прокуратура при окружнім суді у Станиславові зладила акт обвинувачення проти Жидів Зайхмера і Фоґля, які вкрали цикльостиль у жидівськім спортовім товаристві „Менора", щоб могли вести протидержавну акцію.

ЗАЛІЗНИЦЯ ДО КУТ.

На основі польсько-румунського залізничого порозуміння з 21-го червня ц. р. незабаром відкриють транзитовий шлях через Снятин—Залуче до Кут. Таким робом доступ у Гуцульщину буде куди легший. З Кут до Косова лише 10 км. Досі їхалося звичайно через Коломию: 20 км.

БЕЛЬҐІЙСЬКА КОРОЛЕВА ВБИТА АВТОМ, КОРОЛЬ ПОРАНЕНИЙ

ЛЮЦЕРНА (Швайцарія). — Бельґійський король Леопольд сам кермував автомобілем, а побіч нього їхала його жінка, Астрида, на шляху понад люцерненське озеро, в четвер, 29. серпня, рано. Несподівано авто зїхало з дороги, королева вилетіла з авта, вдарила головою в дерево й згинула на місці. Король випав з авта легко покалічений, авто зїхало в озеро. Астрида була шведською княжною, мала 29 літ життя, була замужна 9 літ, мала троє дітей і була два літа королевою Бельґії після трагічної смерти свого тестя Альберта. Астрида і її чоловік були в часі смерти короля Альберта якраз у тому місці, де вона тепер згинула. Її любили за її ніжність, простоту і за її діла милосердя.

ТРАҐЕДІЯ УКРАЇНЦІВ ПІД БОЛЬШЕВІЄЮ.

ПАРИЖ. — „Офінор" повідомляє: У звязку з останньою большевицькою розправою з Галичанами наспіли з Києва вісти, що положення тамошнього населення не є ніяк ліпше від положення галицьких іміґрантів. Приклад долі визначної української родини, що відограла ролю у відбудові державности. Імени не подаємо. Два члени цієї родини чахнуть на засланню, двоє вмерло через злидні та брак медичної допомоги, один відобрав собі вже недавно життя, щоб не стати чекістським шпиґуном, коли його до цього примушували. Дівчина, 18-літня, мусіла вийти замуж за старого комуніста, щоб не попасти в руки чекістського комісаря не-Українця. Частина тієї родини мусіла шукати ратунку за кордоном, а решта перебуває на Україні під безупинним підозрінням чекістів, позбавлена праці та заробітку, й чекає голодової смерти. Треба додати, що всі члени цієї родини це визначні вчені та громадські діячі і не відмовлялися від співпраці з большевиками для розвитку українського народу.

АНҐЛІЯ ВИСИЛАЄ ВОЄННІ КОРАБЛІ ДО СУЕСЬКОГО КАНАЛУ.

ЛОНДОН. — Британійська воєнна фльота, що стоїть у пристані Мальти на Середземному морю, дістала приказ виплисти до Александрії, в Єгипті, до Порд Саїд, на південь від Суеського каналу, і до Ґаїфи, в Палестині.

КОМІНТЕРН ОГОЛОШУЄ СВОЇ ПЛЯНИ.

МОСКВА. — В комуністичній „Правді" оголошено резолюції семого конґресу Третього Інтернаціоналу, що покінчився в Москві 20. серпня ц. р. З резолюцій пізнати, які є пляни поширення революції в капіталістичних краях. Про Злучені Держави сказано, що тут комуністи мають працювати для створення фармерсько-робітничої партії. Сказано там, що безупинні непорозуміння серед латинських націй треба приписати суперництву між Америкою й Анґлією. Це суперництво доведе до світової імперіялістичної війни. Анґлія шукає союзників для противаги Злученим Державам, але водночас вона намагається викликати протисовєтські настрої в Німеччині, Польщі і Японії. Німеччина, Польща, Угорщина й Італія працюють над новим подилом світа. Такі думки висловлені в резолюції, приготованій італійським делеґатом Герколє.

НОВІ ПАШПОРТИ В СОВЄТАХ НА ПЯТЬ ЛІТ.

МОСКВА. — Досі видані пашпорти для населення Совєтів обовязували три літа. Вони кінчаться в 1936. р. Нові пашпорти будуть важні на 5 літ. Думають, що це признака лекших відносин у Совєтах, тому зменшено контролю над громадянами.

ПОМЕР УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР МИКОЛА КОЛЯДА.

ХАРКІВ. — Дня 10. серпня ц. р. відбувся в Харкові врочистий похорон визначного українського композитора Миколи Коляди, що згинув трагічною смертю в кавказьких горах.

НА РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКИХ ВАРСТАТІВ ПРАЦІ.

ЛЬВІВ. — Серед українського громадянства Західньої України виринула думка заложити фонд під гаслом „Нарід собі" для розбудови варстатів праці для безробітних, а талановитих громадян. З фонду можнаб давати безпроцентові зворотні позички. Як мотив до такої акції наводять економічну скруту, що дійшла до кульмінаційної точки, у висліді якої люди, що не знаходять ратунку, ані навіть підтримки, починають покидати свій нарід, або навіть пускатися на жахливі способи заробітку.

БЮЛЕТЕНЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ ЧЕСЬКОЮ МОВОЮ.

ПРАГА. — Тут почав виходити інформаційний бюлетень чеською мовою, „Украјински Преглед". Його завданням є інформувати чеську пресу про головніші події з українського політичного життя, що відбуваються на всій українській території; про розвиток культури, мистецьку, літературну й музичну творчість, національну економіку, розвиток української промисловости та кооперативний рух.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.0
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З ЗАКІНЧЕННЯМ СЕСІЇ КОНҐРЕСУ.

Останні тижні закритої тепер сесії конґресу зазначилися таким множеством подій, що американський конґрес уперше добився стільки розголосу, скільки дістає звичайно парлямент у якійсь европейській державі. Були там преріжні слідства, боротьби, сензаційні розкриття, завзяті заходи приспішити роботу конґресу й обструкцію, отже конґрес справді заслужив собі на те, щоби стати публичною інституцією на виду всеї Америки. Одначе не через це конґрес себе все народови пригадував.

Урядови не вдалося переперти ухвалення ріжних проєктів, які президент Рузвелт поставив на так звану примусову лісту, а що найважніше, не вдалось ухвалити грошей на переведення в життя вже ухвалених законів, як приміром закону про пенсії на старі роки, обезпечення проти безробіття, допомоги дітям-калікам, тощо. Ці ухвали будуть тепер вижидати свого виконання нової сесії теперішнього конґресу, що має початися в січні наступного року.

Одначе, не дивлячися на це занедбання, закрита тепер сісія конґресу виконала величезну масу роботи, що лишиться записаною в історії Америки навіки. Закон про суспільне забезпечення, наприклад, має багато недостач, але він займе місце фундаменту в цілій будові суспільного законодавства, що без сумніву буде на ньому збудоване. Коли до цього додати ще банковий закон, ухвали великих сум на публичні роботи, робітничий закон Ваґнера, закон Ґофія, то побачимо, що так званий 73-тий конґрес може справді похвалитися великою працею. Правда, коли мірити ці ухвали величиною потреб, то ухвали без сумніву не вистарчальні, одначе коли їх мірити минулим, то побачимо, що в порівнанню з повною безробітністю давніших конґресів, себто сесій у часах Гардинґа, Кулиджа й Гувера, конґрес зробив поважну роботу.

Найтяжче занедбання конґресу лежить на полі забезпечення безробітних. Обструкція сенатора Лонґа лишила край з голим законом про забезпечення безробітних у руках, але без відповідних на це фондів. Через те безробітні, а їх нараховують на 11 міліонів, не мають ще далі майже ніякого забезпечення. Другим найтяжчим занедбанням це брак забезпечення платні й годин праці для тих, що працюють. Великі нагромадження маєтків теж іще не діткнені законодавством. Міжнародня торговельна політика теж потребує розгляду й реформи згідно із здоровими правилами публичної господарки.

Як звичайно, зроблено багато, але до зроблення лишається ще більше.

ОДИН КРОК УПЕРЕД, ДВА НАЗАД

Так може сказати кожний, приглядаючись ближче московсько-комуністичній політиці. В тому одначе полягає зручність Москви, що один крок вперед робиться дуже голосно, а два назад замасковано, поволі, що деколи й незамітно для постороннього глядача.

Недавно відбулась у Парижі велика парляментарна дебаба над ратуванням французького франка перед провалом. В тій дебаті французькі комуністи заявили, що вони вважають своїм обовязком підперти акцію ратунку франка, бо в них тепер сходяться обовязки національної оборони з обовязками оборони революції. Щось подібне заявили були і чеські комуністи. Все те можна пояснити собі лише тим, що французький міністер Ляваль виміг на Сталінови, щоб той застановив розкладову акцію проти французького мілітаризму, що Сталін і зробив, не оглядаючись ні хвилинки на нібито вічні принципи революції, ніколи не признавати буржуазії і гнилого заходу і т. п. А за Сталіном без протесту пішли і всі верхівці, що досі ганяли по недосяжних вершках людської глупоти на безчисленних принципах комунізму. Вони позлазили зі своїх принципових коників, хоч не дуже це їм було приємним, і станули до праці на національному ґрунті.

Чи це лише тактика, чи може відворот з ґрунтовних позицій, поворот від комунізму до національного реализму?

В комуністів є принципи сталі і змінні. До сталих належить той, що комунізм вхопив у свої руки лише московську імперію і дальше не годен ні на крок рушитися. Московські комуністи, маючи державу, захопили провід над розбещеним пролетаріятом всього світа. Тої влади вони не хотять віддати нікому іншому, цебто жадним іншим комуністам, а навпаки, прямують до опанування ще й іншого світа, чи до всесвітньої геґемонії. Практично це значить, що над цілим світом мав би запанувати комунізм московський, а не якийнебудь інший. От і якраз боязнь за страту влади, а не за комунізм, заставила Сталіна до заняття такої, а не інакшої позиції, боязнь за те, що в Москві міг би хтонебудь інший запанувати, а не московський комунізм. Під тим оглядом становище Москви в багатьох пунктах улягло зміні. З принципово-безкомпромісової вона стала мирною овечкою, що дрожить за своє життя-буття.

За часів Леніна панував у Москві погляд, що лише світова революція зможе вдержати при владі комунізм, а це тому, що комунізм і капіталізм, як дві собі протилежні системи, не зможуть побіч себе існувати. Практично думалося, що капіталізм піде війною проти комунізму. Тому комунізм проповідував світову революцію, щоб ослабити капіталізм. Хто тоді інакше думав, той був відклонником від ґенеральної комуністичної лінії. Показалося, що капіталізм не пішов на війну проти Совєтів, а навпаки, навязав з ними мирні звязки. Не приходила і обіцювана світова революція. Це викликало роздвоєння в московській комуністичній партії. Один вожака комуністів, Троцький, станув на становищі, що треба прямувати до світової революції, защоб то не стало, цебто проповідував постійну революцію; а другий вожака, Сталін, придумав теорію, що комунізм є можливий і в одній країні і проповідував, що треба боронити Росію, а не думати про світову революцію. На 14. конґресі компартії заявив він, що чим скорше вибухне світова революція на заході, тим краще буде положення московського пролетаріяту. Але й без зовнішньої помочі можна продовжувати будову соціялизму в одній країні та навіть задержати владу в руках. Отже тимсамим перевернув Сталін теорію інтернаціонального комунізму в теорію комунізму в одній країні, цебто національну. І побідив. Троцький їздить за границями на принципових кониках комунізму, а Сталін править московською імперією. Хто нині вірить інакше, той є відклонником від ґенеральної комуністичної лінії. Якраз протилежність того, що було за часів Леніна.

На цьому прикладі бачимо, що комуністичний інтернаціоналізм поволі перемінився з абсолютного в релятивний. На початку все, що служило постіній революції, попиралось Москвою і комунізмом, а тепер вже є ріжниця між комунізмом принципово-метафізичним і реальним московським. Світову революцію підпирається тільки тому, що вона є знаряддям в руках Москви до поширення її власти, хоч комуністичної, але московської. Світова революція перестала бути конечністю вже тоді, коли пляни світової революції не загрожували існуванню московської комуністичної імперії. Штаб світової революції, так званий Комінтерн, мав у Москві опору, але не піддержку в таких розмірах, як це було давніше.

Наступ Японії на Манджурію та націоналістична революція в Німеччині довели московський комуністам, що пропаґування світової революції дальше може закінчитись упадком їх власти в самій московській імперії. Посилена допомога китайським комуністам моглаб була довести до японсько-московського конфлікту на Далекому Сході, про вислід якого вже наперед знали московські вожаки. З другого боку, якінебудь соціяльні розрухи у Франції, які проповідували комуністи, булиб прискорили похід німецького націоналізму на Москву. Про вислід такого походу також знали московські комуністи наперед і тому рішилися не дбати про „покращання" долі світового пролетаріяту, а ратувати себе, навіть ціною відступлення від принципів.

Отже в той спосіб попали між собою в конфлікт два принципи — воля опанувати світ і воля вдержатися за всяку ціну при владі в московській імперії. Побідив еґоїзм московських комуністів над інтернаціоналізмом пролетаріяту. Пролетаріят покладав всі надії на Москву, яка його зрадила, видавши наказ підпорядкувати комуністичні принципи національній обороні тимчасових буржуазних союзників Москви.

Булоб при цьому помилкою думати, що тепер прийде до зникнення штабу світової революції — Комінтерну, який на днях закінчив в Москві свої наради, що носили гучну назву Зїзду семого світового конґресу Комінтерну. В йому брали участь „делеґати" щось з 65 країн. Для демонстрації зїзд відкрив німецький комуніст Пік, який ствердив, що комунізм є тепер у відступі і що великі вигляди на добуття світа для Москви існують лише в хоробливих головах пропаґандистів комунізму, а не реальних комуністичних політиків. Першого дня здавали звіт зі своїх країв ріжні делеґати. Другого дня обговорювано тактику комуністів в боротьбі проти фашизму, в боротьбі за опанування професійних спілок робітництва, які ще й досі не стали на бік комунізму, а вкінці й про те, що ввесь світ орґанізує проти Совєтів війну. При цьому стверджено, що всі кляси і уґрунування соціялістичного відтінку збанкротували зі своїми ідеями, лише один комунізм лишивсь вірним засадам. Біда лише в тому, що Німеччина вихопилась зпід впливів Москви і комуністів і тимсамим відложено всякі пляни опанування світа на далеку будучність. У всіх промовах не щаджено похвал Совєтам, що являються тепер одинокими хлібодавцями для пропаґандистів світового шасштабу. Успіхи Совєтів на полі економіки всіх засліпили, що і голоду не бачили, ні того, що з голоду міліони людей вмирають в комуністичному раю. Заведення диктатури пролетаріяту на взір Москви є бажаним всюди, лихо лише в тому, що в цілому світі пролетаріят мудріший від московського і не дає себе обдурити платним московським аґентам. Як засаду принято, що комунізм мусить вести перед в усьому житті світа. Московська преса вторує всім тим заявам, а делеґати оплескують гучно бесідників. На ту тему говорено й третій день. На четвертий день пішли дискусії над звітами. Між іншим чеські комуністи виступали і в імени закарпатської України, заявляючи, що там собі світовий фашизм зуби поломить в поході на Совєти. Американський заступник згадав також активність Українців в комуністичній партії Америки. Це мабуть тому, щоб Українцям в Америці міцно пошкодити та тимсамим настроїти Америку неприхильно до українських визвольних змагань.

На черговому зібранні обговорювано справу інтернаціоналу молоді і при тій нагоді виступав якийсь український делеґат, який вимахував кулаком на естраді в сторону Польщі, вигукуючи їй погрози, не згадуючи при тому ні словечком ті тайні клявзулі про Українців, які ввійшли в польсько-московський пакт ненападу. Про участь Українців в комуністичній роботі згадав і делеґат з Канади, мабуть з тою самою ціллю, що і американський, щоб навести на український рух в Канаді переслідування канадійської влади. Одним з останніх виступав заступник комуністичної партії Західньої України, похвалюючи Москву за те, що вона винищує на Україні українську контрреволюцію — націоналістів. Він згадав, що на Західній Україні комуністичний, промосковський настрій трохи підупав через роботу націоналістів, які використали в своїй праці вістки про голод на Україні та закинув Москві те, що вона не старалась якимнебудь чином виказати всьому світови, що на Україні голоду нема. Інші виступи бесідників нам не цікаві, тому їх пропускаємо. Всі вони однакові: самохвальба, пониження перед Москвою, переконування, що чорне є білим і навпаки, що неуспіхи є успіхами і т. п., щоб вкінці гукнути Сталінови потрійне „ура" і злізти під гучні оплески з трибуни.

Поза кулісами нарад ішли цілий час торги за політичну тактику. Московським комуністам закидувано зраду інтернаціонального пролетаріяту, але то дуже обережно. Обговорювано засоби, як вдержати московську імперію під пропорами комунізму і запобігти тому, щоб Україну не відлучено від Москви. Все зосереджено коло обговорювання засобів оборони Москви, хоч назовні нібито ще гудуть побідні труби світової революції. Але вони вже нікого не манять.

Сподіємось, що з часом будемо мати змогу передати й хід нарад конґресу закулісового, бо зовнішній, як бачимо, дуже нецікавий. — (У. П.).

ЖІНОЧА ДОЛЯ В НОВІТНІЙ ТУРЕЧЧИНІ.

На засідання Міжпарляментарної Ліґи, що недавно відбулося в Бріселі, в Бельгії, приїхала також турецька посолка Есма Баян. Зовсім природньо, що американські кореспонденти настійчиво випитували її про долю жінок у новітній Туреччині під володінням Кемаля Паші, що тепер називається Кемаль Ататурк. Есма радо відповідала на запити і з її відповідей можна набрати враження, що доля турецької жінки змінилась до не пізнання через війну й революцію.

В ніякім іншим краю на світі не доконано такої швидкої переміни в становищі жінки, як це сталося в Туреччині. Подумати лише: Перед війною турецька дівчина, у віці 12 літ, ішла замуж, віддана своїми батьками без запиту, за чоловіка, котрого вона ніколи не бачила! Їй приділювали частину дому, звану гаремом, де були ще інші жінки, і ніхто з мужчин, крім чоловіка, батька або брата, не смів глянути на її лице. Вона сиділа за фіранками в хаті при вікні і могла крізь нього глядіти на вулицю, але її не міг ніхто побачити. На забаву з мужчинами їй не вільно було йти, хіба лише на забави в виключно жіночому товаристві. Чоловік міг кожної хвилини її відправити з дому без ніякого суду, без ніякого запиту і без ніякої провини з боку жінки. Мужчина був паном у своїй частині дому, званім серамлік, і туди його жінка не сміла входити. В тестаменті могла діставати лише третю частину маєтку по батькови чи чоловікови.

Щойно цивільний кодекс права з р. 1926, складений на підставі швайцарського, дав повні особисті й громадянські права турецькій жінці. Тепер вона може виходити замуж аж має покінчених 18 літ життя за згодою своїх батьків, а по скінченім 21. році життя може сама одружитись. Має цілковите право взяти розвід від чоловіка, право до вибору звання, може ходити до шкіл разом з мужчинами, ходити на забави, танці й концерти, а навіть до каварень, як це принято по европейських краях. Має повне право сама до релігійних практик. Зате мужчина не може мати більше жінок як одну, а гареми заборонені.

Турецькі жінки користають із цієї переміни їхньої долі, беруться до праці на европейський лад, працюють по бюрах і в фабриках, а 17 жінок є тепер посолками в турецькому парляменті в Анкарі.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. Л., Геркімер, Н. И. — Історія громади написана добре. Подайте додатково, скільки є Українців у громаді, якого роду бизнеси і чи є такі, що покінчили вищі школи.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

— 36 —

Василь уже прийшов зо школи. Він з захопленням оповідає, як вони „воювалися"... Ліпили зі снігу пушки і гатили ними один на другого. Залужців аж до Нечипорового млина загнали. А після на Мавастириці з Толстим Хведяком та Володьком Лисом бабу здоровенну скотили. До весни стоятиме — хвалиться Василь.

Володько, розуміється, цими новинками дуже цікавиться. Він і сам не від того, щоби скотити „здоровенну бабу", але не зараз, не сьогодні...

— І коли вже ті тато приїдуть? — виривається з нього, може вже по десяте. Василь скинув мокрі постоли, розвішав на плиті наквашені, брудні онучі, а сам сів на запічку, звісив ноги над плиту і голосно однотонно виводить:

Зіма крестянін торжествуя
На дровнях обновляет путь —
Його лошадка снег почуя
Плятьотся рисю какнібудь...

— І що воно той Василь меле? — думає Володько. „На дровнях обновляє путь?..." Гм!... І коли вже ті тато вернуться з ярмарку?

...всаласкі жучку посадів
Себя в коня преобразів...

начитує Василь, а Володько регочеться.

—Чого ти, дурний, регочеш? — каже ображений Вась.

...в саласні чучку посмердів... Що ти, Василю?

— А ти не смійся. То „смієхотвореня" Пушкіна. Знаєш, хто був Пушкін?

— Ні — коротко відповідає Володько.

— „Вілікій рускій поет" — пояснює по школьному Василь. Але хіба Володько втропає, що то „вілікій рускій поет"? Може то такий чоловік, як дід Рачинець, з довгою люлькою та „в саласні чучку усадів". — Ха-ха-ха!...

Йому больно і смішно,
а мать грозіт йому вокно...

— Василю! Онучі горять — гукає Володько.

Василь миттю зіскакує просто на гарячу плиту і, попікши злегка ноги, плигає на землю, одночасно скинувши зотлілі онучі і топче їх босими ногами. Володько догадався і линув під ноги Василеві води.

От тобі „больно і смішно...

А опісля хлопці мусіли смоляків та корчаків принести, намити два великі баняки картопель, для коней, корів та свиней. Коні батько нові з ярмарку приженуть. Може вони не їстимуть січки з картоплями? Опісля давали свиням їсти, кури на сідало зігнали, при чому на Володька знов кидався великий рудий півень. Василь навчив півня битись і він тепер Володькові ходу не дасть. Хведотові то просто хоч з хати не виходь.

А як тільки почало хилитись над вечір, Володько може сотню разів на двір вибігав; вибігав геть далеко за хутір, до трепетки (коло хутора на захід на Григорчуковому полі стоїть молодий трепеток), ставав там, довго прислухувався, „чи не їдуть"? Але навкруги тиша. Сніг безперервно вергає. Чути лише, як клепотить млин, але і то вже не так голосно, як раніш.

Так бігає Володько до смерку. А як смеркло:

— Боже, Боже! І коли вже ті тато приїдуть?!

Неспокій його зростає. Він стає у вікні на лаві і не відходить звідти ані на хвильку. Йому й їсти не хотілось. Василь ввесь час чогось сердився, а Хведот уже давно спить.

Вдивляючись у поніч за вікном Володькові не раз видавалось що щось там ніби ворушиться.

Приїхали!... — і він запирав дух, вслухувався... Ні — віддихав. Ще ні... „І коли вже ті тато приїдуть?!

Нарешті бачить Володько, що на дворі щось ніби дійсно заметушилось. Щось виразно ворушиться. Володько знов німіє. — Тррр! — чути батьків голос.

— Василю! Василю! Приїхали! — верещить Володько, аж Хведот збудився, а сам з лави, на ноги чоборниська і прожогом в двері.

— О, о, о! Дурний. І чого ти верещиш — свариться Василь.

У дверях Володько напотикається на окутану, обсніжену матір. В обох руках і під пахвами у неї повно клунків.

— Купили мені буквара?! — викрикнув Володько. А очі у нього горять, щічки зарожевілися. „А що, як не купили? Ох, Боже!"

— Аахxx!... Ху-ху-ху!... Яка ж холоднеча! — Як же я, діти, змерзла.

— А купили мені буквара!? — викрикує ще раз Володько.

— Ах, дай мені чистий спокій, дитино. Ось руки пограбіли, ще шпари зайдуть...

Але Володько тремтячими руками копається у кошику. „А що, як не купили?" — Купили! Купили! У одному завертку, у рижому папері і книжечка, і дощечка, і зшиток, і олівець!

— О, Боже! Яка радість! Володько хапає свої скарби і біжить до столу, вискакує на стілець.

— Але ж поволі, розібєш! — кричить мати.

— Не розібю! Не бійтесь!...

— Там он медівника привезла, — каже мати.

Але на медівника накинувся Хведот. Володько вже слинить пучки пальців та швидко перегортає свого довгожданого буквара! — Гарний! — було його висновком. Укладки гарні. Гарні „цяцьки". Букви великі. А дощечка також гарна. Чисті білі рямці. Ґрифель довгий, цілий, золотим папірцем оберчений. А який олівець. Чудесний олівець! Чорний? Чорнильний?

Попробував язиком. — Чорний. Добре. Йому зовсім не потрібний чорнильний. А яка „кітрадь".

— Щось на ній написано...

— Та ж там нічого не видно, дитино — каже мати. Взяв би хоч лямпу...

— Видно, не бійтесь... — сердиться Володько. Не перебивайте йому, мовляв.

За той час батько з Василем впорали нові коні (Василеві дуже не подобались. Настрій його ще гірше впав) і увійшли до хати.

— А як не можна було інших купити. Що ти думаєш, що за тридцять карбованців якісь „стаєнні" купиш? — говорить з серцем батько.

— Ну то й не треба було ніяких. А ці вам поздихають і будете мати...

— Не бійсь, не поздихають. Побачиш, які з них ще будуть жеребці.

— Ледви, ледви доповзли ними — додає мати.

Вечеряли всі мовчки. Матвій і сам тепер сумнівається, чи з них будуть дійсно ті жеребці, але що ж робити? Може й обдули його прокляті ліворанти...

А володько до сварки не втручався. Щоб звільнити стіл, він забрав свої цінні здобутки на оберемок і поліз на піч. Там на коминку коптіла лямпочка і він може по десяте перегортав цього буквара.

По вечері, хоча і пізно вже, зараз не пішли спати... Батько вийшов ще раз до коней. А Василь поліз до Володька і почалась наука...

— Яка це буква? — сердито питає Василь.

Хіба ж Володько знає, яка це буква? А чого той Василь сердиться?

— Дурень ти! То „Б".

(Далі буде).

ГУЦУЛЬСЬКЕ СЕЛО

Мода на Гуцульщину. — „Модернізується" ноша. — Полонинський пес. — Що дня: неділя! — Ненависть до Жидів. — Маширують жидівські жовнярики. — Хто збиває маетки на городовині. — Пють багато — каже Жид. — Новітній „Довбуш". — „Козаки пішли від Довбуша"! — Без помилки пишуть по польськи. — Полковник" і його Гуцул-агент. — Невдала імпреза. — Американці. — Гуцул у танці. — Приймаки. — Одушевлені Польки. — Чиста українська мова. — Завзяті гуцулики. — Жидівка, що вродилася в чіпці. — Стшельци.

Гуцульщина тепер модна. Щоправда, не так у нас, як у Поляків і інших чужинців. Поляки влаштовують ріжні гуцульські свята, стягають Гуцулів до Варшави, до Закопаного на свято гір і пишуть багато про Гуцульщину: одні захоплені її екзотичною красою, інші знову бажалиб зробити з Гуцулів польське племя. У заграничній реклямі ніколи не згадуються Гуцули як Українці, а гуцульські вироби таки просто як польські. Під впливом реклям багато Поляків із усієї Польщі приїздять на літо на Гуцульщину. Ми, Українці, цікавилися Гуцульщиною більше до війни, як тепер. Тепер у нас хіба ще модне гуцульське мистецтво: килими, вишивки, різьби. Самими Гуцулами цікавляться вже в нас менше; можна навіть почути нарікання, що Гуцули племя хитке, легко піддається польським впливам. Та коли воно часом і правда, то чи не наша тут вина, що замало займаємося цим цікавим племям. Гуцули бачать, що Поляки більше цікавляться ними, як наша інтеліґенція, опікуються ними, то й не диво, що часто піддаються польським впливам. Треба нам теж не тільки гуцульським мистецтвом цікавитися, а й самими Гуцулами, їх життям, їх національною свідомістю і т. і.

Цього літа довелося мені побувати довше в гуцульському селі, приглянутися їм ближче й тут розповім дещо, що чув і бачив цікавого.

Село Космач у коломийському повіті величезне. Розложилося в широкій долині, окруженій довкола горами, яку оплиріка Пістинька, та по горбах. Панорама чудова.

Тут заховалася ще добре народня гуцульська ноша. Це дуже гарно виглядає в неділю чи свято, коли біля церкви наче ріжноколірове цвіття сидять Гуцулки й Гуцули. Гуцульські дівчата в Космачі дуже гарні (це признає навіть автор польського туристичного провідника). Також маленькі діти дуже гарні. Гуцули й Гуцулки ходять чи в свято чи в будень у дуже чистенькому одязі, білля на них усе біле - білесеньке. Коли ближче приглянемося, побачимо, що не лише в будень, а й у неділю деякі Гуцули й навіть Гуцулки зодягаються бодай наполовину з панська. Багато гуцульських леґінів ходять у міських „штруксових" штанах, у чоботах чи черевиках (а не в постолах), а дівчата в мештах, а навіть у суконках, замісць у фотах чи запасках.

Ба, навіть вівчарський пес уже „змодернізований". Коли я спитався чабана (у шкіряній куртці!), як зветься його гарний, чорний полонинський пес, відповів, що „Бубі".

Під церквою, по вулицях, на придорожніх лавочках висиджують собі Гуцули й Гуцулки й гуторять не лише в неділю чи свято, а й у будень. Можна сказати, що тут що дня свято. Дивно воно виглядає людині, що вперше загостила сюди, а досі, скажімо, бачила лише роботящих людей з Поділля.

Та й не всі йдуть до церкви: є не лише старі Гуцулки, а й молодші, які — як самі признаються — Бог зна коли вже були в церкві. Це тому, що не мають нпр. святочних (вибиваних капслями) постолів. А всеж ця Гуцулка, що не ходить до церкви, бо не має в що по святочному зодягнутися, на поминки по свому покійному чоловіці купила горівки щось за 40 зл. Трапляється і такий Гуцул, що йде з одного кінця села в неділю нібито до церкви, та по дорозі поступає до родини й тут (правильно кожної неділі) грає в карти із своїм „первим" (стриечним) братом, чи із шурином, тоді, як у церкві правиться Служба Божа. Чия тут вина, не знаю.

Всі тут Гуцули ненавидять Жидів. Це й зрозуміле, коли згадаємо, що Жиди від їх батьків забрали за горівку найкращу, найурожайнішу землю. Так то в кожному гуцульському селі повстало „місто", себто жидівська дільниця. Жидівських крамниць іще дуже багато, хоч крім кооперативи є теж християнські крамниці. Жиди, головнож літники, тут дуже бутні. Як я сказав уже, Гуцули дуже ненавидять Жидів. Як Гуцулка побачила Жида з торбою (мабуть ішов за прошеним хлібом), сказала до мене:

— А дай, Боже, щоб вони всі так пішли.

Або, коли Гуцулка продає черешні, суниці чи що інше, то все хвалиться, що Жидови не продасть. (І не мусить, бо тут стільки літників християн, що є кому продати). Або таке: Гуцулка продає два кошики грибів, прикриті листям. Надходить Жидівка й питається:

— Господине, може маєте черешні?

Гуцулка відповідає: — Так, черешні.

Жидівка підходить ближче, відкриває і бачить, що то не черешні, а гриби. Сердита Жидівка відходить, а Гуцулка каже до мене:

— Я з ними все так люблю подрочитися!

Всюди по селах бачите не лише Жидів-літників, а й цілі жидівські кольонії. Жидівські скавти (молоді Жиди й Жидівки) маширують, виспівують, трубач трубить, а попереду мають хоруговки з жидівськими написами та відзнаками.

Гуцули дивляться на це з жалем, бо тямлять іще не лише наше українське військо, а й український „Пласт", який ми самі загирили...

Гуцул сіє лише трохи жита на ниві (коли вона біля хати, то каже, що це грядка), садить бараболю (бурку) й більше нічого, хіба ще трохи капусти й буряків, конопель і льону (льон звуть бильцем).

Жиди садять біля хати багато всілякої городовини. Сумно теж дуже, що для літників довозять фірами городовину до Космача з долів Жиди (фасолю, горох, рабарбар, біб, бараболю, яблока, помідори, огірки, цибулю, чісник) і роблять на цьому маєтки. Плекають цю городовину між іншими жидівські скавти, які вчаться господарства, щоб опісля господарювати в Палестині. Продає в Космачі городовину теж якась Полька. Чомуж не можуть продавати Українці з долів? Коли я спитав місцевих Гуцулів, чому не садять такої городовини, сказали, що не вдається. Воно трохи й правда. Жиди кажуть, що Гуцул лінивий та не хоче працювати коло таких ростин, які вимагають багато праці й погною. І справді Гуцули не мають чим гноїти, бо бідні мають лише по одній корові, а багатші держать маржину (худобу) не коло хати, а в полонинах. Інший Жид упевняв мене, що Гуцули тут пани, заробляють великі гроші: 1) від літників, 2) на роботах у лісах при рубанні смерек; 3) при тартаках; 4) при доставі дерева й дощок до залізниці; 5) ціле літо збирають у лісі: суниці, малини, афини, ожини (які звуть черницями), ґоґодзи (які доставляють аж до Коломиї для виробу повил) і гриби. Заробляють теж гарні гроші на ткацтві, кушнірстві (киптарі, торби, постоли); на виробі килимів, ліжників (коців). Є в Космачі копальні нафти, тож теж є зарібки; є своя сіль, тож мають її по дешевшій ціні. Раз на тиждень ідуть чи їдуть по сіль (сировицю), якої бочівочка коштує 10 сотиків. Раз на тиждень можуть собі збирати в лісі безплатно сухі дрова (ріща), зрештою мають і свої власні ліси.

— Та — додав із усмішкою згаданий Жид — тепер Гуцули почали знову багато пити. Вже якийсь час були закинули горівку, тепер почалося наново. А як прийде осінь, тоді є такі теж, що йдуть красти: підгодованого барана вкраде один одному, викопає бараболі і т. і.

Це говорив мені не лише Жид, а признавали й Гуцули.

— Тут є, знаєте, і новітній Довбуш.

— Якийжеж це Довбуш?

— Такий, що нікого не боїться; обікрав уже дуже багато Гуцулів і за крадені гроші поставив собі хату.

Гуцулка пояснила мені, що цей „Довбуш" це „аншлюс" (інклюз), бо ніхто його не може зловити, а вже багато родин зазнали від нього горя. Як жандарм і сільський поліцай пустилися за ним у погоню, цей „Маринин Аншлюс" крикнув за ними:

— Підкоти собі штани, біжи тай віпуцуєш мені черевики! — і пропав, Бог зна де. Всеж таки одної ночі, коли цей Гуцул прийшов до дому, щоб переночувати на поді, заскочили його три жандарми та два громадські поліцаї і зловили його.

— Правдивий, колишній Довбуш, то був інакший — пояснювала мені стара Гуцулка. Вона розповіла мені доволі докладно життя Олекси Довбуша та пояснила, що він був перший козак і щойно від нього розвелись українські козаки.

Тутешні Гуцули говорять до всіх по українськи, а всеж стріне вже вас і тут ця неприємність, що на дорозі витає вас Гуцул, Гуцулка, чи Гуцулятко „Дзєнь добри!" Бачив я гарненького Гуцулика, якого якийсь Поляк зєднав собі цукорками та чеколядками й Гуцулик говорить уже з ним по польськи. Оповідав йому дуже поетично про свій побут нічю на полонині. Довідався я, що то найліпший ученик на всю школу.

Знак часу: йду горою до джерела залізної води (сірка й залізо) й бачу: якась табличка, а на ній написано: Цею стежкою ни вольно йти, бо є друга стежка поприх пліт". А цей сам напис по польськи без одніської помилки.

До того джерела в погідний день хмарою сунуть сини й доньки Ізраїля зі збанками та горнятками й із вдоволенням пють цілющу воду, що їм дуже помагає на апетит. Великий бук, що тут біля джерела росте, окритий жидівськими підписами. Між Жидівками була теж одна з Румунії з дитиною, бо лікар порадив їй.

Або таке: Гуцулка конче хотіла переконати мою жінку, що українське й польське це все одно. — Або нам що?! — закінчила переконуючо.

Гуцули, а ще більше торговці Жиди й Поляки заробляють гарні гроші на гуцульському промислі. Є нпр. у Річці польський бувший полковник, що сам і його жінка переодягаються теж у гуцульську ношу. Цей полковник брав участь у пацифікації Гуцульщини, після того як Шекерик-Доників хотів із Гуцульщини створити якусь незалежну державу. Кажуть — набрався тоді ревматизму й тепер лікується на Гуцульщині, збиває маєтки, купує землю, поставив собі дві віллі. Він висилає гуцульські вироби до Варшави й хоче оснувати фабрику. До помочі взяв собі гарного поставного Гуцула. Цей Гуцул думав, що коли пан узяв собі його на службу, то йому теж треба переодягтися по панському. Тай переодягнувся. Поляк насварив на Гуцула, сказав, що так не хоче його й знати! Як хоче бути при ньому, мусить носитися по свому. Гуцул роздобув прегарну космацьку ношу (якої тепер уже й не носять, бо дуже дорога, а носили ще до війни) тай ходить у ній в неділю. В будні ходить у звичайній гуцульській ноші. Якжеж цей Гуцул почувся вже сильний „на посаді" в полковника, як докупив собі поля — зайшов до читальні та сказав присутнім там Гуцулам:

— Тепер я ...... на вашу Україну! Я свищу на вас усіх!

Гуцули йому відповіли:

— Ти нам тут таке не говори, а з тобою одним нам як і без тебе!

Приїхали були до Космача автами Поляки й кілька Американців, між ними якась молоденька міс Прат. Згаданий полковник „зафундував" Гуцулам 50 зл. і бочку чи й кілька бочок пива, щоб у читальні „Просвіти" дали гуцульські танці та щоб вивели гуцульське весілля. Гуцули нібито згодилися, та потім пішов рух, що треба цю імпрезу збойкотувати, тому, що уладжує її той „полковник", а вони його не люблять. І хоч він грозив Гуцулам, що мусять дати представлення — нічого не помогли грозьби. До читальні приїхали згадані заграничні гості та перетиснулися крізь мальовничу Гуцулію до читальні й неспокійно ждали початку вистави. Вистава, розуміється, не відбулася. Колиж один із Поляків спитався згаданого Гуцула, „полковникового агента" (як його звуть Гуцули):

— А цо, бендзє веселє? — Гуцул відповів по українськи, що ні.

— Та чему? — спитався розчарований Поляк.

— Через дождж! — відповів Гуцул і вказав при цьому рукою на небо (тоді, щоправда лив дощ наче з цебра).

Дівчину-Гуцулку, що мала представляти молоду (як вони кажуть „княгиню") — Гуцули збойкотували, хоч вона ще не виступала, та викреслили її з з членів. Вона плаче, що всі її тепер минають і насміхаються з неї, а вона мусіла приїхати (оправдується) з другого села, бо коли би була сказала, що не приїде, то її братови відібралиб інвалідську ренту.

Отже тоді не відбулося заініціоване польським „полковником" гуцульське весілля. Зате щось тиждень пізніше дали в читальні виставу Шевченкового „Невольника", а після вистави танці гуцульські й інші, себто вальси чи інші „шімі". На виставі було теж чимало Поляків, а мрією такої Варшавянки є затанцювати собі з Гуцулом. Такий Гуцул-леґінь підходить дуже інтеліґентно до пані, просить до танцю, а як відтанцює, відпроваджує її на місце, цілує в руку, представляється її чоловікови, якому подає руку.

Не лише на цій виставі бачив я, як гарно Гуцул танцює, як млинком крутиться на одній нозі, а аранжер кричить: „Гуцуле, скачи вище гір!" та бачив я теж, як два пяні Гуцули верталися до дому, а при цьому — хоч такі пяні, що одного з них підтримувала жінка, другого хлопчик, певно синок — танцювали здорово та неструджено підспівували собі коломийки.

Нераз ми чували, що Жиди так перехитрювали Гуцулів, що годилися взяти старого Гуцула за „приймака", себто до смерти годився Жид давати Гуцулови їсти, коли записав йому свій ґрунт. Таке стрінув я тепер у Космачі, одначе не Жиди, а Поляки взялися обробляти нежонатого Гуцула, щоб записав їм свою хату й землю, а вдержуватимуть його до смерти. Люди впевнювали мене, що той Гуцул готов записати тим Полякам свій ґрунт, „бо він любить смачно зїсти".

трінувся я в Космачі теж з двома Польками, студентками варшавського університету. Одна дочка поміщика (дідича) з Надніпрянської України. Нянька співала їй дитиною українські пісні, а з молоком няньки виссала й любов до України. Вона просто залюбилася в Гуцульщині (в варшавському університеті слухала викладів проф. Кордуби) й очі видерла би в обороні Гуцульщини. Співає дуже гарно українські пісні. Її товаришка, теж Полька, Поліщучка. Ця друга говорила:

— Боже, як ту пєнкнє! Боєн сєн, же здрадзє муй край!

У Гуцулів заховалася чиста українська мова; подибуємо тут і староукраїнські слова, як нпр. „вергти" — „вержи буком" — кинь палицею, а слово „кидати" вживають у значінні „оставити", „лишити". Або таке гарне українське слово, як „баритися": „Пара (себто: Параско) а не барись!", скатерть (а не, як в інших сторонах уживають на означення слова „скатерть" польського „обрус"). Та попри ці слова є, самособою, і діялектичні, як нпр. „йо" (так), „гадкувати" (думати, роздумувати), „мати гадку" (памятати, вважати на щось), нпр.: „Гафі (Гафійко), мама казали, абис мала гадку на корову!"

Гуцул, Гуцулки, ще більше малі Гуцулики чи Гуцулочки дуже завзяті щодо ціни. Коли таке Гуцулятко понесло на продаж суниці, а дома сказали йому, щоб продало нпр. за 70 сот., можете торгуватися Бог зна як, не опустить вам ні сотика. Колиж скажете йому, що це задорого й тому не купите, відповість вам:

— „Це пусте" або „Це байка" й буде йти від хати до хати, в яких живуть літники тай таки продасть. Визиск іде аж так далеко, що нпр. Гуцулка потрафить зажадати за яйце 6 сот., хоч місцева кооператива або й жидівські крамниці продають яйця по 4 чи 5 сотиків. Коли переконуєте її, що цеж задорого, відповість вам:

— Понесу до столичних панів, вони куплять.

На закінчення не завадить іще згадати, яка то вчителька вчить українську дітвору в одному селі (Княже). Яка? Отже: Жидівка.

— Пане, я Жидівка, — каже вона — і сама дивуюся тай товаришки мої дивуються, що я ще досі могла вдержатися на посаді в нинішніх часах. Товаришки говорять мені: „Що то: чи ти в чіпці вродилася, чи що?" А вчителька-Українка, яку перенесли на захід, плакала, тому я їй сказала: Ходи зі мною до інспектора, щоби ти не думала, що я виїла тебе!" Й інспектор сказав їй: „Пані мусі биць пшенесьона, а та пані мусі сєн ту зостаць, бо ма дзєці і єст хора!" — Пане, — говорила далі мені ця Жидівка-вчителька — я Жидівка, та хочу мати емеритуру, то що маю робити: мовлю з дітьми молитву, „Отче наш", „Богородице Діво", йду з дітьми до церкви, прибираю престіл.

Згадатиб іще, як то інспектор переконував учителя, що мусить у селі Княже оснувати „Стшельца".

— Та з кого я зробєн ту стшельцуф, як ту самі Русіні, хиба запіше сєн сам і панєн (себто вчительку - Жидівку) везме до стшельцуф? — боронився учитель.

— То мнє ніц нє обходзі, пан мусі сєн постараць, аби людзє запісивалі сєн до стшельцуф!

— — — — — —

Ось так тепер живе гуцульське село. Як бачимо, покищо, опирається, як може, польським впливам, борониться, та слабші характери „для лакімства нещасного" ломляться. Колиж лишимо Гуцульщину саму собі, то зчасом за слабшими характерами підуть і відпорніші, й хоч не вдасться Полякам спольщити Гуцулів, та всеж таки деморалізація зробить багато шкоди. Українська інтеліґенція має тут обовязок дати помічну руку Гуцульщині.

КВЕСТІОНАР

ЗВЕРНЕНИЙ ДО ЧЛЕНСТВА У. Н. СОЮЗА, ЯК ТЕЖ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ В СПРАВІ ЗБІРКИ СТАТИСТИЧНИХ ДАТ ДО ІСТОРІЇ НАШИХ ГРОМАД.

Назва місцевости. ______________________

Приблизне число Українців, що живуть у тій місцевости. ______________________

Коли осіли в тій місцевости перші українські іміґранти і звідки вони прибули. ______________________

____

При яких роботах заняті наші робітники. ______________________

____

Скільки має місцевість українських товариств. ______________________

Чи є українська церква (або церкви). ______________________

Чи є Український Народній Дім. ______________________

Чи є українська школа ______________________

Скільки є українських бизнесів і які. ______________________

____

Чи є українські професіоналісти (лікарі, адвокати, вчителі, аптикарі і т. д.). ______________________

____

Чи є українська бібліотека (або бібліотеки). ______________________

Чи є орґанізації тут родженої української молоді; а як є, то скільки їх? ______________________

____

Замітніші події з життя громади. ______________________

____

____

____

Просимо дати відповіди на ті питання, а зібраний у той спосіб матеріял вислати по змозі якнайскорше на адресу „Свободи". Імена тих, що зберуть ці матеріяли, будуть поміщені в Пропамятній Книзі У. Н. Союза.

КОЖДА МІСЦЕВІСТЬ, ДЕ ЖИЮТЬ УКРАЇНЦІ, ПОВИННА ПОДАТИ КОРОТКІ ВІДОМОСТИ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ. ЯК УСІ СПОВНЯТЬ ЦЕЙ ОБОВЯЗОК, ТО ЗНАТИМЕМО, СКІЛЬКИ НАС І ЯКУ ПРЕДСТАВЛЯЄМО СОБОЮ СИЛУ. А ЦЕ ОБОВЯЗКОВО ТРЕБА НАМ ЗНАТИ. ТАКУ СТАТИСТИКУ МОЖЕМО ПЕРЕВЕСТИ ТІЛЬКИ МИ САМІ, ОПИРАЮЧИСЬ НА СВІДОМОСТИ НАШИХ ЛЮДЕЙ НА МІСЦЯХ.

МАЮЧИ ЦЕ НА УВАЗІ, ЗВЕРТАЄМОСЯ В ПЕРШУ ЧЕРГУ ДО СОЮЗОВЦІВ, ЩО МЕШКАЮТЬ У 224 МІСЦЕВОСТЯХ, У ЯКИХ Є ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА, ЩОБИ ПОДБАЛИ, ЩОБ ТАКІ ІНФОРМАЦІЇ, ЯК ЇХ ВИЧИСЛЯЄ КВЕСТІОНАР, БУЛИ ЗІБРАНІ І ПЕРЕСЛАНІ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОПАМЯТНІЙ КНИЗІ У. Н. СОЮЗА.

ПРИМІЦІЯ О. МИХАЙЛА БОБЕРСЬКОГО ВІДБУДЕТЬСЯ В БЕРВІК, ДНЯ 2-ГО ВЕРЕСНЯ Ц. Р. В ГОД. 10-ТІЙ РАНО В ЦЕРКВІ СВ. КИРИЛА І МЕТОДІЯ.

О. М. БОБЕРСЬКИЙ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БРУКЛИН, Н. Й.

Горожанський клюб і його праця.

У нас існує централя українських братств і товариств, що разом з парафією займається справами рідного краю. Все те робиться в приміщенню Українського Демократичного Клюбу під ч. 186 Бедфорд евеня. Клюб помагає централі і цього року занявся колядою на Рідну Школу.

Але Клюб має ще свої завдання. І так напр. відбулася там лекція молодого адвоката Івана Рогорецького і другого адвоката Іллі Дячука про американські політичні справи. Головною темою було підготування до виборів цеї осені. У дискусії після реферата рішено скликати політичні збори в справах виборів на пятницю, 30. серпня. Треба, щоб наші люди заінтересувалися виборами, бо час здобувати для себе впливи у громаді.

Григорій Бардак.

—o—

ЕМБРИДЖ, ПА.

Для допомоги читальні в селі Скородні, повіт Лісько, Галичина.

На руки підписаних громадян наспіла відозва зо села Скородно, повіт Лісько, до односельчан в Америці, щоб помогли до будови Народнього Дому на приміщення читальні „Просвіти" й інших установ. Площу закупили по середині села в гарнім положенню і тепер беруться до будови. Під відозвою підписані: Микола Гатальський, голова читальні; Петро Ґорон, секретар, а крім того ще члени виділу: Іван Заяць, Іван Возняк, Михайло Грицик, Луць Індик, Федьо Кірча, і комітет будови: Михайло Воляр, Ілько Стець, Михайло Кертичак. Гроші просять посилати до Івана Возняка, сина Луця.

В Ембридж повстав комітет для цеї збірки і просить, як кому невигідно посилати жертви просто до старого краю, посилати їх на руки секретаря. Адреса: 946 Melrose Ave., Ambridge, Pa.

Дмитро Галабан, голова; **Луць Лаврик**, касієр; **Михайло Фук**, секретар.

НАШЕ СЕЛО НА ЗАКАРПАТТІ.

В краєвій, закарпатській пресі оголосила пані О. Підгайна репортаж із сіл на Закарпатті, де голод є постійним гостем. У ньому читаємо між іншим таке:

„Всюди в селах кидається в очі проклята подвійність: плекається дві віри (православна й греко-католицька), дві культури, що представлені „Просвітою" й „Обществом Духновича", і дві мови: одну плекають народовці вчителі та селянський народ (українську); виродки-мадярони, свої ренегати, ріжні темні та куплені люди поширюють московську мову, якої, очевидно, самі зовсім не знають. Місцева (чеська) влада підтримує російське; вона завжди підтримує того, хто слабший, щоби була рівновага, щоби було двох, які між собою бються, а третій щоб міг із того користати. Звідси подвійність у всьому, бо „діли й пануй" це метода володарів.

„Сумне враження роблять на мене всюди жінки. Вони байдужі й пригноблені. Суворі обличчя, що, здається, не прояснюються усмішкою ніколи. Важкі думи повисли над ними, бо вони мусять звідкись брати їжу для цілої родини. Ось і в господині, де я зупинилася на ніч, є четверо дітей. Від ранку вони ходять за мамою й просять їсти. Мати їм дає незмінні „крумплі" та іноді капусту — це пожива, якою мусять вдоволитися наші маленькі діти. Корову давно продали, молока нема, нічого нема. Дивлюся на їх маленькі тіла й хочеться крикнути: так наш народ виродиться, плодитиме тільки калік! Але хто почує мій крик? Люди стали терпкі, болю людського не відчувають. Я дала дітям по шматку хліба та мясних консерв, що їх маю зо собою. Мов звіряточка кинулися їсти. Я сама відвернулася в бік, бо сльози почали заливати очі. Треба щось робити, бо так бути не може, як воно є. Але що робити? Хто скаже людям, як вони мають годувати своїх маленьких дітей? Слів та аґітації люди вже не потребують. Їм треба сказати, що вони мають робити, щоб знищити той устрій, який виморює населення".

RADIO.

АЛЕНТАВС, ПА.

В неділю, дня 1. вересня (September) буде українська година на радіо WCBA-WSAN 1440 kc., Allentawn, Pa., від години 1:00 до 2:00 пополудні. Співатиме мужеський квартет товариства ім. Лисенка з Алентавни, Па. і українська орхестра Мих. Блащака.

ВІДОЗВА

до односельчан села Покропивна, повіт Тернопіль, і прихильників.

Дорогі Земляки! Наші брати в рідному селі почали будову Народнього Дому і просять нас помочі. Будівелький матеріял має коштувати коло $1,500. В Торонто завязалось товариство односельчан „Покропивна", яке поставило собі за ціль помагати рідним братам у будові і рішили зібрати між собою на ту ціль $500, з чого вже вислано $250, і збірка дальше продовжається. Одначе щоби будова Народнього Дому в селі Покропивній не припинялася з причини браку фондів на будову, ми отсею дорогою відзиваємося до всіх односельчан, що перебувають по інших місцевостях Канади і Злучених Держав Америки, із зазивом, поспішити з допомогою і зложити свою щедру жертву на будову Народнього Дому в Покропивній. Від нас, котрим судила доля остатися може і на все на американському континенті, хай ці жертви будуть нашим памятником від заморських Українців в рідному селі!

Гроші слати на адресу касієра нашого товариства: Мих. Лібер, 163 Lippincott st., Торонто, 4, Онт., або впрост до краю на руки касієрів будівельного комітету: В. Кушнір і В. Ґураль в Покропивній.

Всі жертви, які вплинуть до нашого товариства, будуть поміщені в одній канадійській і одній американській українській газеті.

За уряд товариства односельчан „Покропивна" в Торонто:

Михайло Ґужда, голова;
М. Лібер, касієр;
Теодор Ґураль, секретар.

З УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В останній четвер вересня буде переданий зі стації Нешенел Бродкестінґ Ко. концерт з творів українського композитора Павла Углицького (Печеніги). Концерт буде тревати 45 мінут. Будуть виконані: український квартет, коломийки і кілька вокальних композицій. Виконавцями будуть артисти Н.Б.К.: квартет, співачка-контральто і піяністка. Квартет буде виконаний на дві скрипки, альт і віончелю. Час і точна програма будуть подані пізніше.

У мандрівному театрі.

— Як ви, пане директоре, могли віддати ролю аристократа цьому неотесі-простакові?

— Бо театральний фрак добрий лише на нього!

ЖЕРВИ НА БУДОВУ НАРОДНЬОГО ДОМУ В ПОКРОПИВНІЙ.

Зложили свої жертви на будову Народнього Дому в селі Покропивній, повіт Тернопіль, Галичина, на руки Товариства Односельчан „Покропивна" в Торонто, по день 15. серпня 1935 р.:

З місцевости **Ґвелф**, Онт.: Іван Кріль $10; по $5: Пилип Кріль, Степан Радловський; Осип Беззупка $1.

В **Торонто**, Онт. (Перша збірка): Гарасим Кушнір $9; Тодор Ґураль, с. Г. $6; Іван Лібер $6; Микола Бурбела $5.25; по $5: Константин Годовський, Михайло Ґужда, Матрона Лібер, Никола Лібер, Михайло Ґураль, с. Онуф., Касим Кріль, Никола Соловій, Гонората Радловська, Михайло Романишин, Данило Ткач, Михайло Романів, Вол. Кульчицький; Григорій Питляр $4; Михайло Кушнір $3; по $2: Павло Романишин, с. Н., Ксеня Ґураль, Діонізія Ґураль, Марія Лібер, Анна Шафірович, Василь Зінковський; по $1: Матрона Шкільнга, Іван Ґураль, с. Ів., Петро Семчук, Ксеня Волинець.

Друга збірка: Т. Ґураль, с. О. $8; Кирило Поворозник $6; Андрій Шкільний $5.25; по $5: Стах Маламін, Петро Шуґан, Гнат Ґужда, Михайло Лібер, Михайло Ґураль, с. Ів., Т. Ґураль, с. Ром., Каспер Касирик, Осип Боґуцький, Никола Романишин, Іван Романишин, Никола Верета, Стефанія Лежанська, Явдоня Кульчицька; по $3: Михайло Мриґлод, Катерина Мацьків; по $2: Марія Борис, Никола Ґураль, Стефанія Запалів, Марія Боґуцька, Анна Мриґлод, Михайло Олійник; по $1: Іван Ґураль, Розалія Ґураль, д. Ів., Іван Романишин.

На лісту Теодора Ґураля, с. Онуф., зложили по $1: Семен Полич, Никола Васильків, Петро Бриськів, Маріян Кунікевич, Зоря Стоф, Дмитро Струк, Михайло Манич; Микола Качмар 75 ц.; по 50 ц.: Іван Захарчишин, Іван Свебривус, Яків Соломчук, Михайло Сворінь, Михайло Яримович, Осип Вишньовський, Степан Прокопович, Іван Яворський, Михайло Череватик, Семен Фиренц, Андрій Сороколіт; по 25 ц.: М. Кийван, Осип Кутасевич, Н. Н. — Равом $249.50.

Уряд Тов. Односельчан „Покропивна" в Торонто.

Порадила собі.

— Прошу приняти мої найщиріші почування з приводу смерти вашого чоловіка. Чи пані вже вспокоїли трохи свій біль?

— Так, я вийшла за його брата й тепер відчуваю смуток лише як по втраті шваґра.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Бажання.

Худий добродій на вколішках освідчається товстелезній вдові:

— Все зроблю для вас! Сповню кожде бажання.

— То зробіть щось, щоби я похуділа.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(108)

Із свого укриття Тарзан і Ронда придивлялися заворушенню, яке викликало їх щезнення з вязниці. „Де дівчина?" — викрикнув Творець. „Вона щезла, мій пане, а з нею і мужчина", відповів священик. „Щезла!? А чи двері були відімкнені?"

„Ні, пане, обоє дверей були замкнені", сказав старий горилъ з острахом. Тоді чоловік-звірюка замовк, наче би попав у глибоку задуму. Тарзан став неспокійний через свою примусову бездільність. Якби так він був самий один, то міг був кинутися на своїх ворогів і рахувати на свою силу та гнучкість.

Але в його умі понад усе взяла верх думка про ратунок Ронди. Він не бачив можливости виратувати себе і її хочби тому, що не знав ніякого виходу з фортеці. Крім цього він був переконаний, що Творець візве на поміч багато своїх брутальних звірюк, а Тарзан не міг побороти всіх.

Нагло Творець звернувся до своїх товаришів і почав розмовляти тихим голосом, а злобна усмішка ґралася на його відразливім лиці. Звірячий замисл відчували небезпеку остеріг Тарзана перед нещастям. Але він не знав, звідки біда прийде, ані яка це буде небезпека.